

JANJA VIDMAR – (samo)ironična štoparka po galaksijah drugačnosti
»Povprečni otrok ima zobni aparat, ločene starše in nikakor ne poka od simpatičnosti, idealnih telesnih mer,«
pravi dobitnica 13. večernice

V petek, 25. 9. 2009, je prejela drugič v zgodovini večernico. Presenečena, ganjena, v solzah in smehu je obstala med šopki na odru dvorane soboškega gradu z besedami: »Da ne bom kot kakšna misica, ne bom govorila o reševanju sveta, pa še blond sem.«

Bila je že nagrajenka večernice 1999. za knjigo *Princeska z napako*, zgodbo o vojni begunčici Fatimi in njenih travmah v tujem okolju. Tedaj so jo imeli za meteor mladinske književnosti, danes njen opus šteje častitljivih štirideset naslovov in je ena najbolj izposojanih avtoric. Med Princesko in letošnjim s 13. večernico nagrajenim romanom *Pink* je desetletje uspešne kariere mladinske pisateljice, predvsem pa je za njo izbojevanih veliko bitk v prid večne desetnice tukajšnje literature – njene mladinske in otroške sestre.

Nagrajena knjiga *Pink* je avtobiografija, s podnaslovom *Za mojo generacijo*, hommage sedemdesetim letom, Mariboru in mariborščini, nekdanjim Titovim pionirjem in mladincem, ki so prisegali na *Smoke on the water*, hrepeneli za leviskami iz Trsta in milko od debele Berte.

Lavreatka večernice Janja Vidmar je specialistka za tabuizirane teme v slovenski literaturi. Lotevala se jih je še v časih, ko tovrstne tematike literarni kritiki niso sprejemali kot vrednoto, ampak s predsodki trivialnosti. Danes je ta recepcija v povezavi z njenim plodovitim opusom drugačna, pa tudi zunajliterarni fenomeni so pripomogli k boljšemu sprejemanju take literature.

O slovenski nestrpnosti do tujcev, o čefurstvu, je pisala leta, preden je postala realnost in modna tema. Ko je njena

Princeska z napako izšla pred desetletjem, je zelo vznemirila predvsem razne komisije za 'humanejšo šolo' in 'čistejšo Slovenijo'. »Dežela na sončni strani Alp meče sama sebi največjo senco,« je dejala. »Na eni strani skrb za identiteto in jezik, na drugi pa razsaja goreča verskofanatična nestrpnost do vsega, kar ne diši po čistem slovenstvu in ni moralno-etično brezmadežno. V današnjem času ta nestrpnost meji že na inkvizitorstvo. Če ne bomo tega ustavili, bomo tudi vsi avtorji poklicani na odgovornost. Ne dovolim si vpenjanja v moralne kalupe in stereotipe, ki jih ne priznavam. Samo na to opozarjam v svojih delih. A čeprav kričim v svojih knjigah, je večina ljudi še vedno preveč gluhih, da bi me slišali.«

Društvo Državlanska pobuda za šolo po meri človeka ji je pred leti očitalo, da *Princeska z napako*, knjiga, nagrajena z večernico in mednarodno nagrado v Trentu, ni primerna za otroke od 12 do 15 let. Paradoks. Janja Vidmar jim ni ostala dolžna: »Požvižgamo se na otroke, takoj ko začnejo misliti s svojo glavo, pozabimo na njih, jih pustimo, da se drogirajo, ponočujejo, so promiskuitetni, potem pa se na nas avtorje vali krivda. Največji paradoks pa je, da se ob upadanju bralne kulture pri otrocih neka komisija zavzema za nebranje. Kako bomo pisatelji škodljivi, če otroci vedno manj berejo? Od jutra do večera jih družba posiljuje z reklamami, nasiljem, pornografijo na medmrežju, na koncu pa se krivda za to, da starši niso sposobni vzgajati, vali na pisatelje. To je absurd. Otroci so najbolj brezpravna bitja,« pravi. Sita povnanjene estetske, fizične in vsakršne superiornosti naših mladinskih literarnih junakov. Povprečni otrok ima zobni aparat, ločene starše in nikakor ne poka od simpatičnosti, idealnih telesnih mer, visokega inteligenčnega kvocienta, pravi, in da so mladinski romani krasen štoparski vodnik po najstniški galaksiji, samo problem je, ker odrasli ne štopajo več.

Čeprav bi biografija sodila na začetek, naj bo za sklep: Janja Vidmar se je rodila v ptujski bolnišnici v prvi polovici šestdesetih let. S starši se je kmalu preselila v Maribor, kjer je še danes. Njene šole so prva mariborska gimnazija, akademija za likovno umetnost, filozofska v Ljubljani in filozofska v Mariboru. Prvo zgodbo je objavila v *Anteni* v prvem letniku gimnazije, prve javne objave romanov iz njenih rokopisnih zvezkov pa so povezane z *Večerom*, kjer se je pojavljala dnevno na straneh podlistkov. Od leta 1992 aktivno javno piše. Trinajst let je poklicna pisateljica. Od zadnjih volitev tudi članica stranke Zares, nominirana za Slovenko leta 2005, ves čas

pa tudi nabrita kolumnistka in blogerka. Preden je bila članica Društva slovenskih pisateljev, je bila v Društvu slovenskih filmskih ustvarjalcev. Zagrešila je nekaj uspešnih scenarijev za filme in teve nadaljevanke. Je mama najstnice.

Večna preizkuševalka tankih meja in bičarka tabujev, glasna mojstrica samironije stopa pravkar na velika vrata tudi v odraslo literaturo, a temu ne pripisuje kakega usodnega pomena. Mladinska književnost je le njena prva, ultimativna izbira.

Melita Forstnerič Hajnšek

Večer, ponedeljek, 28. 9. 2009, str. 5

Uroš Skuhala, direktor ČZP *Večer* je Janji Vidmar izročil nagrado (Foto: Igor Napast)